

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 10

*Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Становлення та розвиток української державності:
актуальні проблеми державного та регіонального управління
на сучасному етапі розвитку суспільства”,
м. Київ, МАУП, 14 листопада 2013 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 1 від 29.01.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
Ф. М. Медвідь, канд. філос. наук, проф.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 10: Матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. “Становлення та розвиток української державності: актуальні проблеми державного та регіонального управління на сучасному етапі розвитку суспільства”, м. Київ, 14 листоп. 2013 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2014. — 414 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2014

© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2014

Шаповалова А. М. Влада та громадянське суспільство в контексті глобалізаційних процесів ХХІ століття.....	110	Омельчук В. В. Італія в системі політико-правових впливів Візантійської імперії у VI столітті.....	177
Лісовський П. М. Толерантність як духовний пріоритет феноменології мудрості в сучасну добу глобалізму.....	114	Медвідь Ф. М., Хоменко В. О., Васильєва З. А. Становлення і розвиток правової держави в Україні: філософсько-правові засади	182
Утвенко В. В. Регіональні особливості розвитку житлово-комунального господарства України	116	Медвідь Ф. М., Чорний Е. В., Нестеренко О. С. Методологія юридичної практики в умовах модернізації політичної системи України	188
Гольцов А. Г. Геостратегія України за умов асоціації з Європейським Союзом.....	122	Медвідь Ф. М. Політико-правові погляди Тараса Шевченка	194
Гула О. А. Досвід державного управління в системі освіти Польщі	127	Баєв В. В. Міжнародне та державне регулювання відносин у сфері управління якістю на туристичних підприємствах.....	199
Дікареєв О. І., Фоміна І. М. Стратегічний менеджмент політичних ризиків: світовий досвід та Україна	130	Золотаревський А. В. Місце соціального інтелекту в системі державного управління.....	206
Філіна Г. І. Ефективне ціноутворення як невід'ємна складова стратегії розвитку підприємства	138	Марченко С. М. Упровадження електронних торгів як механізм забезпечення ефективності системи державних закупівель України	208
Кобрицький В. В., Григор'єва М. І. Проблеми адаптації іноземних корпоративних культур при спільному підприємстві в Україні.....	140	Чернявський А. А., Моторний П. О. Фінансово-правові механізми розвитку інновацій у банківській сфері України: теорія та практика	215
Коваль М. І. Оцінка та класифікація основних засобів: теорія, практика, шляхи вдосконалення	150	Бортник В. А. Удосконалення методів державного управління.....	220
Чупрій Л. В., Настояща К. В. Концептуальні підходи до державної політики в гуманітарній сфері (безпековий вимір)	157	Слободян С. І. Сутність комунікативних технологій та пов'язані з ними проблеми громадської думки	225
Шклярчук С. Г. Глобальні тенденції в трансформаційних процесах світової фінансової системи	160	Сабадуха О. В., Чорна М. Ф. Проблема політичної відповідальності в умовах розбудови	
Шконда В. В. Інноваційні кластери в стратегії розвитку економіки України	168		

ОЦІНКА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Становлення і розвиток української державності, вип. 10, с. 150–156

В Україні триває процес реформування бухгалтерського обліку та його наближення до міжнародних стандартів. Набрали чинності Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, введено в дію План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, прийнятий Податковий кодекс України (далі — ПКУ).

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності визначені в П(с)БО-7 “Основні засоби” [2].

Основні засоби (ОЗ) — матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він триваліший за рік) [2].

Відповідно до ПКУ основними засобами є матеріальні активи, в тому

числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких від дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік) [3].

Відповідно до МСБО 16 “Основні засоби” до основних засобів належать матеріальні об'єкти, які їх:

а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів, чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;

б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду [4].

Сучасні зарубіжні економісти дотримуються такої думки стосовно того, що потрібно відносити до ОЗ. Зокрема, вони вважають, що ОЗ — це засоби, які мають значний термін експлуатації, використовуються підприємством і в основному придбані не з метою їх наступного перепродажу. Тобто основна увага акцентується на довгому терміні використання, а також на тому, що засоби стають ОЗ лише тоді, коли підприємство починає їх використовувати. Отже, недіючих і запасних (резервних) ОЗ в них не буває, або ж вони зветься по-іншому. Крім того, цікавим, на наш погляд, є відсутність будь-яких посилок на те, що ці засоби зношуються і їх вартість втрачається поступово.

До набуття чинності ПКУ основоположні законодавчі документи, які регулювали фінансовий та податковий облік ОЗ, а саме: П(С)БО 7 “Основні засоби” та інші нормативні документи, на жаль, не містили методологічної єдності та єдності термінів щодо ОЗ. Так, у П(С)БО 7 використовувався термін “основні засоби”, а в податковому законодавстві — “основні фонди”.

Різні підходи до визначення понять “основні засоби” зустрічаються в сучасних літературних джерелах. Провівши їх критичний аналіз та аналіз законодавчих актів бачимо, що визначенню терміна “основні засоби” у бухгалтерському обліку приділяється певна увага. І це не випадково, оскільки від визначення та деталізації обліково-економічних понять і категорій залежить розвиток бухгалтерського обліку як науки.

На нашу думку, сучасна редакція ПКУ хоча й прибирає розбіжності у

назвах, використовуючи термін “основні засоби”, та при цьому критерії віднесення активів до ОЗ залишає незмінними. Крім поняття “основні засоби”, в ПКУ використовується поняття “інші необоротні активи”, але визначення цього поняття у III розділі Кодексу відсутнє.

Одним із дискусійних та складних питань обліку ОЗ є їх оцінка. Оцінка використовується як інструмент обміну та облікового відображення активів купівлі-продажу в умовах товарно-грошових відносин.

Оцінка ОЗ — це специфічна форма ціни, яка використовується для правильного визначення загальної вартості, складу та структури, величини амортизаційних відрахувань, собівартості продукції, а також прибутку й рентабельності роботи підприємства. Дуже важливо, наприклад, правильно оцінити майно підприємства за умов зміни форми власності, акціонування чи передачі його в оренду.

Основні вимоги до бухгалтерського обліку (реальність, точність, простота, своєчасність, порівнянність облікових даних) передбачають правильну оцінку ОЗ [5].

Не можна сказати, що проблема оцінки ОЗ з'явилася недавно. Питання оцінки мають достатньо давню історію. Так, ще відомий математик та філософ Г. В. Лейбніц займався питаннями оцінювання. Свого часу він запропонував для оцінювання використовувати експертну оцінку, яка спирається на поточні ціни [6, 411]. Однак, у світовій історії існували дві протилежні концепції оцінювання. Наприклад, С. Ф. Глебов був прихильником оцінки ціннос-

тей за цінами 1913 р. та пропонував систематично проводити переоцінку об'єктів [7, 106–127]. Протягом тривалого часу використовувалася саме ця методика.

Йому заперечував А. П. Рудановський, який надавав перевагу оцінюванню за собівартістю [8, 54–94].

Перехід в Україні на П(С)БО обумовив зміни в оцінці ОЗ. Насамперед, зупинимось на видах оцінки ОЗ, передбачених П(С)БО 7 “Основні засоби” [2], МСБО 16 “Основні засоби” [4] та П(С)БО 19 “Об’єднання підприємств” [9]. Вивчення зазначених вище нормативних актів дає змогу визначити ОЗ за первісною вартістю, переоціненою первісною вартістю, залишковою вартістю, справедливою вартістю та ліквідаційною вартістю.

Кожен із зазначених методів оцінювання має свої переваги й недоліки. Як зазначено в Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, одним із принципів бухгалтерського обліку є принцип історичної (фактичної) собівартості. Згідно з цим принципом пріоритетною для цілей бухгалтерського обліку є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

Історична собівартість — це первісна вартість, тобто фактична сума грошових коштів або справедлива вартість інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів [5].

Однак, метод оцінки за історичною собівартістю не враховує процесів зносу ОЗ. Тому однакові ОЗ, придбані в різний час, матимуть зовсім

різні технічні можливості та різну вартість.

Відповідно до П(С)БО 19 “Об’єднання підприємств” справедлива вартість — це сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов’язання в результаті операцій між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами [9].

При цьому справедлива вартість ОЗ визначається самим підприємством за ринковою вартістю, а у випадку відсутності даних про його ринкову вартість — за відновною вартістю (теперішньою собівартістю придбання з урахуванням суми зносу на дату оцінювання). Таким чином, цей вид оцінки дає змогу визначити реальну вартість ОЗ підприємства, яка відповідатиме певному моменту часу.

Однак, у П(с)БО 7 відсутні рекомендації щодо вибору адекватних баз оцінки (видів вартості) для оцінки окремих груп і класів активів, тому ми пропонуємо скористатися для цієї мети рекомендаціями МСБО 16 і П(С)БО 19, відповідно до яких базами справедливої вартості можуть бути такі:

- справедливою вартістю землі й будинків, звичайно, є їхня ринкова вартість; ця вартість визначається шляхом оцінки, виконуваної професійними експертами (§ 30 МСБО 16). У п. 4.1 Додатка до П(с)БО 19 також рекомендується за базу оцінки для визначення справедливої вартості землі й будинків вибирати їх ринкову вартість;

- справедливою вартістю машин й устаткування, звичайно, є їх ринкова вартість, визначена шляхом оцінки; коли інформація про ринкову вар-

тість відсутня через специфічний характер машин і устаткування, або через нечасті продажі цих активів (за винятком випадкових продажів як частини діючого підприємства), вони оцінюються за їх відновною вартістю з урахуванням зношування.

Якщо звернутися до Міжнародних стандартів фінансової звітності, то цими документами передбачено такі методи оцінки активів: за фактичною собівартістю, за відновною вартістю, за можливою ціною продажу, за дисконтованою вартістю активу.

Проблемним видом оцінки ОЗ є ліквідаційна вартість, оскільки амортизація ОЗ провадиться до досягнення залишковою вартістю об'єкта його ліквідаційної вартості. Вважаємо, що практичне застосування цього правила буде проблематичним, оскільки в ПКУ немає визначення терміна “ліквідаційна вартість”. Згідно із П(С)БО 7 ліквідаційна вартість — сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем (ліквідацією). На даний момент, як правило, придбаваючи об'єкт ОЗ й оцінюючи термін його корисного використання, підприємство передбачає, що до кінця цього терміну з об'єкта ОЗ буде “максимально отримано все, що можна”. Тому на практиці частим явищем було визначення ліквідаційної вартості, яка дорівнює нулю. У зв'язку з цим вартістю, що амортизується, як правило, є первісна вартість об'єкта ОЗ. Не буде перебільшенням сказати, що від того,

наскільки правильно оцінені ОЗ, залежить точність показників наявності, структури та динаміки ОЗ. Наслідком неправильної їх оцінки може стати неточне обчислення амортизації.

Таким чином, з точки зору гармонізації бухгалтерського та податкового обліку питання переоцінки ОЗ залишаються невирішеними.

Вартість ОЗ, за якою вони відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, може не відповідати їх реальній вартості. Для того щоб привести залишкову вартість об'єктів ОЗ у відповідність із ринковою (справедливою) вартістю, проводиться їх переоцінка. Порядок проведення переоцінки в бухгалтерському обліку регулюють пп. 16–21 П(С)БО 7 та розд. VII Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів № 561 [10], які передбачають, що підприємство може переоцінювати об'єкт ОЗ, якщо його залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої вартості на дату балансу.

При цьому порогом суттєвості для проведення переоцінки об'єктів ОЗ може братися величина, що дорівнює 1 % чистого прибутку (збитку) підприємства, або 10 % відхилення залишкової вартості об'єкта ОЗ від його справедливої вартості [10].

Виникає питання, як часто потрібно проводити переоцінку ОЗ. Відповідно до ст. 13 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [5] встановлено таке: “Проміжна звітність складається щоквартально наростаючим підсумком з початку звітного року в складі балансу та звіту про фінансо-

ві результати". У випадку переоцінки об'єкта ОЗ, на цю ж дату повинна здійснюватись переоцінка всіх об'єктів групи ОЗ, до якої належить цей об'єкт. Але П(С)БО 7 не дає чітких критеріїв визначення самої групи. У цьому випадку, на нашу думку, можна звернутися до МСФЗ 16. Так, у п. 37 зазначеного МСФЗ сказано, що клас ОЗ — це група активів, однакових за характером і способом використання. Оскільки національні П(С)БО не повинні суперечити МСФЗ, то під групою слід розуміти саме ОЗ однакові за способом використання.

Однак, підприємство не може самостійно здійснювати переоцінку ОЗ, оскільки відповідно до ст. 8 Закону України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні": "Оцінка майна у випадках її обов'язкового проведення, зазначених у статті 7 цього Закону, виконана суб'єктами, які не є суб'єктами оціночної діяльності, визнається недійсною". Таким чином, цей Закон монополізує оціночну діяльність, обмежуючись лише визначеними суб'єктами оціночної діяльності, куди не входять підприємства — власники ОЗ.

Згідно з п. 17 П(С)БО 7 переоцінена первісна вартість і сума зносу об'єкта ОЗ визначається множенням відповідно первісної вартості і суми зносу об'єкта ОЗ на індекс переоцінки. Індекс переоцінки визначається діленням справедливої вартості об'єкта, що переоцінюється, на його залишкову вартість.

Якщо об'єкт ОЗ цілком заморожений і підлягає переоцінці, то його переоцінена залишкова вартість визначається додаванням справед-

ливої вартості цього об'єкта до його первісної (переоціненої) вартості без зміни суми зносу об'єкта.

Згідно з п. 19 П(С)БО 7 у бухгалтерському обліку сума дооцінки залишкової вартості об'єкта ОЗ, що проводиться перший раз, включається до складу додаткового капіталу, а сума уцінки, що проводиться перший раз — до складу витрат звітного періоду. Якщо проводиться не перша, а чергова переоцінка ОЗ, то її відображення в бухгалтерському обліку має свої особливості, а саме: у разі наявності перевищення суми попередніх уцінок об'єкта і втрат від зменшення його корисності над сумою попередніх дооцінок залишкової вартості цього об'єкта і вигод від відновлення його корисності, сума чергової дооцінки, але не більше зазначеного перевищення, включається до складу доходів звітного періоду, а різниця (якщо сума чергової (останньої) дооцінки більше зазначеного перевищення) спрямовується на збільшення іншого додаткового капіталу [2].

Водночас, відповідно до ст. 146.21 Податкового кодексу платники податку всіх форм власності мають право проводити переоцінку об'єктів ОЗ, застосовуючи щорічну індексацію вартості ОЗ, що амортизуються, та суми накопиченої амортизації на коефіцієнт індексації, який визначається за формулою:

$$K_i = [I_{(a-1)} - 10] : 100,$$

де $I_{(a-1)}$ — індекс інфляції року, за результатами якого проводиться індексація. Якщо значення K_i не перевищує одиниці, індексація не проводиться. І професійні оцінювачі (фізичні і юридичні особи) тут вже не згадуються, оскільки таку роботу цілком фахово

можуть виконати фахівці підприємства — власника ОЗ.

Однак, дослідивши переоцінку ОЗ за П(с)БО 7, МСБО 16 та ПКУ, ми бачимо, що немає єдиного правила, за яким підприємства та їх фахівці зобов'язані проводити переоцінку ОЗ [3].

До прийняття Кодексу існувала істотна проблема розбіжності в класифікації груп основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку. Новий порядок податкового обліку ОЗ, встановлений ст. 144–146 ПКУ, досить серйозно відрізняється від попереднього. Якщо оцінювати його в цілому, то можна сказати, що незважаючи на безліч розбіжностей (наприклад, поділ ОЗ на виробничі та невиробничі), він усе-таки більше наближений до бухгалтерського обліку ОЗ. Так, нормами Податкового кодексу розширено класифікацію ОЗ у податковому обліку, яка тепер передбачає 16 груп ОЗ замість чотирьох.

Порівнявши класифікацію ОЗ за бухгалтерським та податковим обліком, бачимо, що податкові та бухгалтерські групи ОЗ збігаються, але разом з тим відсутні податкові групи для субрахунків бухгалтерського обліку “Інвестиційна нерухомість” та “Інші необоротні матеріальні активи”. За кожною групою закріплені не норми амортизації, а мінімально допустимі строки корисного використання, які встановлюються наказом по підприємству при зарахуванні об'єкта на баланс. Строки корисного використання можуть переглядатися у випадках зміни очікуваних економічних вигод від використання об'єкта та не можуть бути меншими, ніж визначено в Податковому кодексі.

Таким чином, підсумовуючи наведене вище, можна констатувати таке.

1. Незважаючи на задеклароване ПКУ наближення податкового та бухгалтерського обліку ОЗ, між ними лишається різниця в плані визначення їх сутності, зокрема їх вартісних критеріїв.

2. Функції оцінки об'єктів у сучасній системі бухгалтерського обліку істотно розширилися й ускладнилися. Одним із напрямів реформування бухгалтерського обліку є вдосконалення методології та методики оцінки його об'єктів. З цієї причини доцільно, на наш погляд, розробити окреме положення (стандарт), присвячене розкриттю сутності концепції оцінки у бухгалтерському обліку, яке б виконувало функції, подібні до тих, що виконує концептуальна основа міжнародних стандартів фінансової звітності.

3. За багатовікову історію розвитку теорії і практики обліку, на жаль, не склалося єдиної концепції оцінки та переоцінки ОЗ, оскільки ця проблема пов'язана з різновекторними інтересами різних юридичних і фізичних осіб та високим рівнем інфляційних процесів в економіці нашої держави. Але, оскільки переоцінка ОЗ має забезпечувати достовірне подання інформації про майновий та фінансовий стан підприємства, то, на наш погляд, за необхідності вона цілком може проводитися підприємствами самостійно щорічно з урахуванням річного індексу інфляції за правилами, визначеними ст. 146.21 ПКУ.

4. На жаль, на сьогодні не існує єдиного нормативно-правового акта, який би конкретизував склад груп

ОЗ і тим самим полегшував завдання достовірної класифікації ОЗ як у бухгалтерському, так і в податковому обліку. Тому цілком закономірно, що процедура віднесення об'єктів до тієї чи іншої групи, як і раніше, супроводжуватиметься низкою питань, на які не завжди можна знайти адекватну відповідь. Адже і раніше, і тепер неправильне групування ОЗ може загрожувати платнику податків штрафонебезпечними наслідками.

Література

1. *Наумчук О. А.* Основні засоби: Методика обліку і формування облікової політики: Автореферат дис. канд. екон. наук / 08.06.04-Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. — Л., 2005. — 21 с.
2. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”*, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010 № 2755-VI. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. *Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) 2004* [Текст]: У 2 ч. — К.: ФПБАУ, 2004. — С. 941–965.
5. *Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”*, затверджений постановою Верховної Ради України від 16.07.99 р. № 996-XIV;
6. *Лейбниц Г. В.* Новые опыты о человеческом разуме [Текст]: [пер. с нем.] / Г. В. Лейбниц. — М.-Л.: Соцэкгиз, 1936. — 215 с.
7. *Глебов С. Ф.* Основные проблемы учета в условиях падающей валюты [Текст] / С. Ф. Глебов // Бух. учет при падающей валюте. — М.: Вся Россия, 1923.
8. *Рудановский А. П.* Основание теории учета баланса в условиях падающей валюты [Текст] / А. П. Рудановский // Бух. учет при падающей валюте. — М.: Вся Россия, 1923. — С. 54–94.
9. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 “Об’єднання підприємств”*. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
10. *Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів*. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
11. *Закон України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”* від 12 липня 2001 р. № 2658-III. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
12. *Корнійчук Г.* Основні засоби: бухгалтерська і податкова сутність // Все про бухгалтерський облік, 2011. — № 95. — С. 10–12.
13. *Клімовська М.* “Необоротна” термінологія // Зб. систематизованого законодавства [Текст]. — 2011. — Вип. 4.